

Мочук Оксана Богданівна,
*методист центру інформатики,
інформаційно-комунікаційних
технологій і дистанційної
освіти, Тернопільського ОКІППО*

ФОРМУВАННЯ ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Концепція модернізації освіти, технічний прогрес ставлять перед освітою завдання формування ІКТ-компетентної особистості, здатної застосовувати знання та вміння в практичному житті для успішної соціалізації в сучасному світі.

В умовах реформи національної системи освіти важливого значення набуває інноваційна діяльність, яка характеризується системним експериментуванням, апробацією та застосуванням інновацій в освітньому процесі. Головними завданнями оптимізації педагогічної діяльності є розвиток творчого потенціалу кожного вчителя, створення належних умов для самоосвіти та самовдосконалення педагогічного колективу.

Формування ІКТ-компетентності вчителя є одним з найбільш актуальних питань системи безперервної педагогічної освіти. У науковій літературі поняття ІКТ-компетентності вчителя сьогодні порушують як українські (П. В. Беспалов, А. А. Єлізаров, М. І. Жалдак, Н. В. Морзе, В. Ю. Биков, Є. Н. Смирнова-Трибульська), так і зарубіжні вчені. Сьогодні науковцями та практикаками активно продовжується пошук ефективних шляхів формування та розвитку інформативної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти.

Узагальнене бачення ІКТ-компетентності людини полягає в її здатності застосовувати інформаційні й комунікаційні технології для здійснення інформаційної діяльності: пошуку необхідної інформації, її оцінювання та вміння структурувати, аналізувати та користуватись нею, а також створювати й розповсюджувати в різних сферах своєї діяльності залежно від ситуації.

Виокремимо основні блоки формування ІКТ-компетентності вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Технологічний блок. *Практичне вдосконалення навичок користувача; формування готовності використовувати ІКТ у своїй професійній діяльності.*

Програмно-методичний блок. *Формування вмінь усвідомленого використання ІКТ та сучасних технічних засобів навчання; систематизація Інтернет-ресурсів з відповідних предметів; ознайомлення з програмним забезпеченням навчальних предметів; розкриття методичних прийомів використання ІКТ та сучасних засобів навчання на всіх структурних етапах уроку.*

Змістовний блок. *Вдосконалення ІКТ-компетентності вчителя: здатності розуміти сутність обробки інформації, знаходити інформацію в різних джерелах,*

користуватися автоматизованими системами пошуку і обробки інформації, інтерпретувати інформацію, конвертувати візуальну інформацію у вербальну знакову систему, широко використовувати моделювання для вивчення різних об'єктів і явищ, проводити аналіз інформаційних моделей та інше.

Основні засади щодо формування ІКТ-компетентності вчителів мають п'ятикомпонентний, циклічний характер, що забезпечується структурованим навчальним процесом.

1. *Підготовка і прогнозування.* Встановлення мети навчання вчителів, діагностика їх наявних знань, умінь і навичок із заданої теми, створення плану навчальної діяльності (підготовка до реалізації тренінгу за програмою Microsoft «Партнерство у навчанні»).
2. *Навчання.* Проведення тренінгів за програмами Microsoft «Партнерство у навчанні» та Intel® «Навчання для майбутнього».
3. *Оперативний зворотний зв'язок.* На цьому етапі вчитель вибирає форму навчальних занять, за якою відбувається застосування отриманих знань (спецкурси, творчі групи та ін.).
4. *Самокорекція знань, умінь, навичок і досвіду.* Самоосвітня діяльність учителя та впровадження ІКТ у навчально-виховний процес.
5. *Узагальнення і систематизація знань, умінь, навичок і досвіду.* *Участь у різноманітних освітянських заходах.*

Процес навчання вчителів підтверджується сертифікатами, що є мотивацією для продовження безперервної самоосвітньої діяльності педагога в галузі ІКТ.

Процес удосконалення ІКТ-компетентності заслуговує на особливу увагу тому, що саме зазначена компетентність дає можливість учителеві бути сучасним, активно діяти в інформаційному просторі, використовувати найновіші досягнення науки і техніки у своїй професійній діяльності.

Як же варто побудувати методичну роботу з педагогічними кадрами, щоб кожен учитель відчув ситуацію успіху, динаміку професійного росту, задоволення від роботи, потребу в самоосвітній діяльності?

Першим кроком у інформатизації освітнього процесу було створення творчої групи вчителів «ІКТ-компетентність як складова професійної майстерності сучасного вчителя», завданнями якої є:

- перехід на якісно новий рівень у використанні комп'ютерної техніки та інформаційних технологій;
- створення інтегрованого інформаційно-освітнього середовища;
- ефективне використання різноманітних освітніх можливостей мережі Інтернет;
- інтенсифікація навчально-виховного процесу через активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів шляхом широкого використання прикладного програмного забезпечення;
- забезпечення суттєвого росту професійної майстерності педагогів та підвищення якості засвоєння учнями знань, практичних умінь і навичок;
- формування інноваційної культури навчального закладу;
- створення банку ІКТ-супроводу уроку для широкого використання у навчально-виховному процесі.

Сьогодні кожен учитель має відчувати потребу у застосуванні ІКТ у своїй роботі. Адже ці технології дають можливість створити принципово нові, сучасні підходи в освіті, коли головним завданням стає не стільки оволодіння сумою знань, скільки розвиток творчого мислення школярів, формування вмінь і навичок самостійного пошуку, аналізу та оцінки інформації. ІКТ дозволяють реалізувати дуже демократично, не нав'язуючи, але надаючи вибір, практично втілюючи особистісно зорієнтований підхід у навчанні.

Саме тому для вчителів-предметників важливою стає сформована інформативна компетентність, яка передбачає наявність у особистості здатності:

- раціонально добирати і свідомо застосовувати певні ІКТ у процесі активного розв'язання різноманітних завдань із досягненням успішного результату в професійній діяльності та повсякденному житті;
- будувати інформаційні моделі й досліджувати їх за допомогою засобів ІКТ;
- давати оцінку процесу й досягнутим результатам технологічної діяльності.

Особливості андрагогічних підходів до навчання, урахування психологічних особливостей під час організації освіти дорослих зобов'язують працівників закладів післядипломної освіти ретельно ставитися до визначення на етапі вхідного діагностування готовності кожного педагога до навчання за певними програмами. Також викладачам у процесі впровадження компетентнісного підходу до навчання педагогів слід зосередити увагу на:

- освоєнні ІКТ загального призначення в ході розробки дидактичних засобів та навчальних матеріалів;
- проектуванні та моделюванні функціонально орієнтованих компонентів освітньої діяльності;
- удосконаленні навичок учителів щодо використання комп'ютерної техніки для розв'язання своїх професійних завдань.

Тематичними напрямками підготовки є:

визначення педагогічної доцільності реалізації можливостей засобів ІКТ у процесі викладання навчального предмета;

організація інформаційної взаємодії в умовах функціонування локальної та глобальної комп'ютерних мереж;

використання можливостей розподіленого інформаційного ресурсу; вивчення основних правил використання електронних засобів навчального призначення та оцінка їх змістовно-методичної значущості; знання особливостей застосування комп'ютерних тестових оболонок; актуалізація організаційних, психологічних,

управлінських, санітарно-гігієнічних умов проведення навчальних занять із використанням засобів ІКТ.

Також слід створювати організаційно-педагогічні умови для ефективного формування ІКТ-компетентності вчителів-предметників. Вони, насамперед, передбачають:

- підвищення теоретичного рівня сформованості інформаційної культури;
- запровадження тренінгової системи навчання вчителів-предметників використанню ІКТ-технологій;

- системне використання набутих ІКТ-навичок у педагогічній практиці;
- участь у відповідних конкурсах, конференціях, семінарах та ін.

Тому особливу роль при проведенні занять на курсах підвищення кваліфікації вчителів необхідно приділяти моделюванню професійної діяльності з використанням наявних ІКТ, спрямованої на формування інформатичної компетентності педагога.

Із цією метою у навчальних програмах підвищення кваліфікації вчителів передбачено знайомство зі зразками використання різних інформаційних технологій в освітній практиці, виявлення обмежень традиційної методичної системи в умовах ІКТ-насиченого середовища, освоєння інструментальних можливостей ІКТ, а також практичні заняття з узагальнення особистого досвіду використання ІКТ-технологій у навчальній роботі. Результатом навчання на таких заняттях є різні моделі професійної діяльності педагога в нових умовах і проектування його індивідуального інформаційного простору.

Формування інформативної компетентності педагога в рамках

Аналіз результативності навчання вчителів-предметників ІКТ-технологіям дозволяє зробити наступні висновки:

1. Під час організації навчання вчителів-предметників у системі післядипломної педагогічної освіти необхідно формувати в них позитивне ставлення до використання ІКТ-технологій у навчальному процесі (мотиваційна складова), прагнення постійно підвищувати рівень набутих знань (інформаційна складова), вміння використовувати комп'ютерні технології (технологічна складова).

2. Вмотивованість учителів на вирішення професійних завдань засобами ІКТ сприяє цілеспрямованому і глибокому засвоєнню загальних принципів використання інформаційних технологій.

3. Набуття інформативної компетентності педагогами пов'язане також із розширенням навичок використання інтернет-технологій та технологій дистанційної освіти.

Отже, ІКТ є ресурсом особистісно-професійного зростання вчителів-предметників, який дозволяє педагогам осмислювати і коригувати свою педагогічну практику, засвоювати сучасний педагогічний інструментарій і визначати перспективні цілі своєї самоосвіти. Професійна самореалізація для сучасного вчителя фактично неможлива без досягнення певного рівня інформативної компетентності. Вчителі, які володіють достатнім та високим рівнем інформативної компетентності, стають більш активними у реалізації професійно-пошукової діяльності, а рівень інформативної компетентності має принципове значення для модернізації їх професійної діяльності та є одним із факторів підвищення якості освіти.

Запровадження в навчально-виховний процес шкіл сучасних інформаційних технологій є вимогою часу. Без їх використання забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх учнів неможливо. Активне впровадження нових технологій у навчально-виховний процес є одним з напрямів створення єдиного інформаційного простору навчального закладу. Сучасні інформаційні технології

навчання забезпечують високий темп уроку, наочність подання матеріалу, можливість оперативного повернення до раніше вивченого.

Майбутнє належить тому, хто готується до нього сьогодні.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти [Електронний ресурс] / В. Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання / гол. ред. В. Ю. Биков; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України; Ун-т менеджменту освіти НАПН України. – 2010. – № 1(15). – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em15/emg.html>.
2. Воротникова І. П. Система підготовки вчителів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності у післядипломній освіті [Електронний ресурс] / І. П. Воротникова. -Режим доступу: <http://www/cippe.edu.ua/forum/viewforum/php?f=1>.
3. Голодюк Л. С. Проектування інформаційно-комунікаційного супроводу уроку / Л. С. Голодюк // Компютер у школі та сім'ї.-2011. №4. - с. 18-20.,
4. Євтушенко Н.В. Розвиток загальнокультурної компетенції вчителів-предметників засобами сервісів Web 2.0 / Н.В. Євтушенко // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2010. – № 7. – С. 5-7.
7. Олексюк О.Р., Олексюк В. П. Актуалізація синергетичного підходу у дослідженні відкритої освіти. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 19 (26). С. 113-117.
8. Олексюк О. Р. Розвиток інформаційно-пошукових умінь у майбутніх учителів інформатики засобами системи DSpace [Електронний ресурс] / Олеся Романівна Олексюк // Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Наукова молодь-2013». – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://lib.iitta.gov.ua/4248/1/Oleksyuk4.pdf>.
5. Петрович С. Д. Оцінка ефективності формулювання професійної компетентності майбутніх фахівців з обчислювальної техніки в інформаційному освітньому середовищі / С. Д. Петрович // Компютер у школі та сім'ї. - 2010. - №8. - с. 15.
6. Сучасний урок : ІКТ-супровід. Випуск 1 / Наук. ред. Л. Голодюк. – Кіровоград: ТОВ «ПОЛІМЕД-Сервіс», 2008. – 60 с. [Електронний ресурс] / Л. Голодюк. - Режим доступу: http://timso.koippo.kr.ua/blogs/media/blogs/golodyk/vipusk_1.pdf?mtime=1319174.